

[Formanden.]

fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, vil jeg betragte det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget. Sagens videre behandling stilles herefter i bero.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af forskellige arvelove.

(Lovforslaget (nr. 32) findes i tillæg A. sp. 539, fremsættelsen i tidenden sp. 290).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Ole Espersen (S):

Det drejer sig om genfremsættelse af et lovforslag . . .

Formanden:

Der må være ro i salen nu.

Ole Espersen (S):

Det drejer sig om genfremsættelse af et lovforslag, som ved førstefremsættelsen her i tinget fik en velvillig behandling, og der er ikke nogen grund til, at det ikke skal have det samme nu.

Lovforslaget vedrører opfyldelsen af en konvention, og det vil jo sige, at vi ikke kan ændre i selve det materielle indhold. Indholdet består væsentligst deri, at testamenter i videst muligt omfang skal være gyldige, og det er naturligvis et prisværdigt formål. Jeg skal derfor kun knytte et par mere principielle bemærkninger til lovforslaget.

Det er en bemyndigelseslov. Efter forslagets § 1 formuleres arvelovens § 80 a således:

„Ved overenskomst med fremmed stat eller af justitsministeren kan der fastsættes regler om forholdet mellem dansk og anden stats lovgivning om arv.“

Det, der er tale om her, er altså, at vi bliver bedt om at give administrationen en bemyndigelse til at fastsætte ved administrative regler enhver bestemmelse om arv, hvor sagerne har tilknytning til udlandet. I alle tilfælde, hvor en udenlandsk tilknytning kommer ind, hvor der er tale om at vælge mellem dansk lovgivning eller anden lov-

givning, skal spørgsmålet afgøres af administrationen.

Det er altså en ret vidtgående bemyndigelse, og det skal jeg ikke laste hverken den nuværende justitsminister eller den forudgående for, da det er en tradition, at man på enkelte områder gør det på den måde. Ikke desto mindre må vi spørge os selv, om traditionen er ved at blive for omfattende. Jeg husker, at jeg selv engang har anbefalet, at man gik frem på denne måde, fordi det er en praktisk facon at gøre det på, men her står vi i virkeligheden over for en tendens til, at alle regler, der vedrører international-privatretnlige forhold, afgøres administrativt. Jeg vil ikke hermed sige, at vi er ved at gå for vidt, eller at det ikke er meget passende at gøre det, men det er nok et spørgsmål, vi i hvert fald må drøfte i udvalget.

I øvrigt vil jeg gerne sige tak til justitsministeren for løftet om at fortsætte den praksis, som blev indledt under den forrige justitsminister, hvorefter folketingets retsudvalg — i andre sager de andre stående udvalg — bliver gjort bekendt med, får lejlighed til at se, de udtalelser, der er indhentet fra forskellige udvalg, fra forskellige andre administrative organer osv. Jeg synes, det er væsentligt, at man på denne måde kan få sagerne oplyst så godt som muligt.

Kirsten Jacobsen (FP):

Med det formål at begrænse taletiden her i tinget skal jeg indskrænke mig til at meddele, at medlemspartiet kan tilslutte sig lovforslaget bortset fra de punkter, der går ud på at give justitsministeren særlige bemyndigelser. Det spørgsmål vil vi imidlertid vende tilbage til i udvalget, idet det er vores opfattelse, at de ændringer, der nødvendigvis må foretages for at harmonisere disse arvelove, principielt må forelægges folketinget og ikke ensidigt afgøres af skiftende ministre.

Kirsten Sparre Andersen (V):

Det foreliggende forslag om ændring af tre arvelove har til formål at bemyndige justitsministeren til at tiltræde konventioner og til at fastsætte regler om forholdet mellem dansk og udenlandsk lov vedrørende arv. I det foreliggende tilfælde agtes bemyndigelsen brugt til at ratificere Haagerkonventionen om testamenters form og en over-

[Kirsten Sparre Andersen.]

enskomst om ændring af den nordiske dødsbokonvention.

Jeg takker justitsministeren, fordi hun har foranlediget, at de ekspertudtalelser, man har indhentet, inden et sådant lovforslag fremsættes, nu automatisk bliver stillet til rådighed for ordførerne, så man kan sikre sig, at hverken den formelle eller indholdsmæssige udformning giver problemer.

Venstre vil gerne medvirke til, at der bliver tilvejebragt bestemmelser om testamenter formelle affattelse, så de kan være retsgyldige i alle de lande, der tilslutter sig Haagerkonventionen, og kan anbefale lovforslaget.

Gudme (RV):

For nogle af os er dette forslag jo en gammel bekendt, altså et gensyn, og selv om der er sket meget i de 3 måneder og 1 dag, siden vi havde forslaget til første behandling sidst, tror jeg ikke, der er sket noget, som kan ændre vores bedømmelse af dette forslag om ændring af 3 forskellige arvelove.

Heller ikke det, som hr. Ole Espersen anførte, kan anfægte vores opfattelse af, at det vil være rigtigt at gennemføre dette lovforslag. Jeg er helt enig med hr. Ole Espersen i, at man kan nære betænkelighed ved bemyndigelse til ministre i almindelighed, men jeg tror, vi her har et eksempel, hvor man vanskeligt klarer sig uden at give en bemyndigelse til ministeren.

Jeg har derfor kun to tilføjelser. Den ene er, at jeg kan deltage i glæden — den glæde, som hr. Ole Espersen gav udtryk for, og som ministeren giver udtryk for i fremsættelsestalen — over, at vi i forlængelse af det, vi var inde på under det tilsvarende lovforslags første behandling den 30. oktober, nu har fået fastslået den praksis, at alle de høringssvar, der indkommer til ministeriet, inden et lovforslag fremsættes i folketinget, ledsager lovforslaget, når det kommer herover. Disse høringssvar ligger altså i folketingssekretariatet, sådan at alle kan læse dem, uden at vi i det enkelte tilfælde behøver at rekvirere dem. Det er godt og fornuftigt.

Den anden tilføjelse er, at da vi havde første behandling i oktober, var der kissejav med hensyn til gennemførelsen af dette lov-

forslag. Dengang hed det i bemærkningerne til lovforslaget, at man gerne skulle have det gennemført inden 1. januar 1974, for pr. denne dato skulle der finde ratifikation sted både af Haagerkonventionen og af den nordiske konvention. Denne bemærkning savnes af gode grunde i det forslag, som nu foreligger — vi er jo kommet på den anden side af den 1. januar 1974 — men jeg vil gerne bede ministeren oplyse: haster det stadig voldsomt? Hvilken frist sætter man? Vi må jo så prøve at efterleve den. Jeg håber, at vi vil være i stand til i retsudvalget at gennearbejde og færdiggøre dette lovforslag ret hurtigt.

Hans Tøft (KF):

Der er tale om en genfremsættelse af et lovforslag, som vi tidligere har stillet os positivt over for, og det vil vi også gøre under det kommende arbejde i udvalget.

Jeg har én bemærkning til hr. Ole Espersen. Jeg deler sådan set også hr. Ole Espersens skepsis med hensyn til bemyndigelseslove, blot var jeg meget forbavset over, at den, der i dag rejste spørgsmålet om bemyndigelseslove og, jeg var lige ved at sige de farer, der kan ligge i det med hensyn til folketingets indflydelse, var hr. Ole Espersen som repræsentant for socialdemokratiet. Det er jo ikke just socialdemokratiets ministre, der har været de mest tilbageholdende med hensyn til at foreslå bemyndigelseslove.

Poul Boeg (CD):

Justitsministeren gjorde ved fremsættelsen af dette lovforslag opmærksom på, at der var tale om en genfremsættelse, og som den flittige ping, jeg mener jeg er, tog jeg forhandlingerne frem fra forrige førstebehandling, altså fra oktober 1973, og her læste jeg en ting, der forbavtede mig lidt. Det er den socialdemokratiske ordfører, hr. Poul Nielson, der siger følgende ifølge fortrykket af tidenden 1973-74, 1. samling (hæfte 4), sp. 804:

„Dette lovforslag kan give anledning til en større diskussion.“

Det henfaldt jeg i spekulation over, for jeg kan ikke rigtig se, hvad den større diskussion egentlig skulle dreje sig om, og det følgende, der blev sagt ved den lejlighed, var i og for sig heller ikke udtryk for en større diskussion. Jeg har derfor spurgt mig

[Poul Boeg.]

selv, om man ikke må regne med, at der her er indløbet en ret så beklagelig fejl, om der ikke skulle have stået: dette lovforslag kan ikke give anledning til en større diskussion. Jeg håber med disse bemærkninger at have bidraget til, at det, der står i Folketingstidende, er korrekt.

Ved at have sagt dette har jeg for så vidt også samtidig tilkendegivet centrum-demokraternes standpunkt til det foreliggende lovforslag. Det lyder måske lidt dramatisk, hvis man bare lige læser titlen på dette forslag: forslag til lov om ændring af forskellige arvelove. Jeg siger ikke dette som nogen kritik, det kunne sikkert ikke formuleres anderledes. Det har fået nogen til at tro, at vi skulle til at vende op og ned på den danske arvelovgivning, men det er jo, som det fremgår, ren teknik. Der er ikke tale om nogen som helst form for realitetsændringer i arvelovgivningen, og vi kan derfor fra vor side give løfte om, at vi vil behandle dette lovforslag velvilligt i retsudvalget.

De indlæg, der hidtil har været, har jo for fleres vedkommende haft et vist tyngdepunkt i den mere generelle problematik med delegation eller bemyndigelser fra den lovgivende magt til den udøvende magt. Jeg skal naturligvis ikke tage dette som nogen anledning til at komme ind på denne meget fundamentale statsretlige problemstilling, men jeg vil blot lige antyde det standpunkt, at jeg er enig i, at der her ligger noget vigtigt, og at der kan være visse principielle betænkeligheder, sådan som det blev sagt bl.a. af den socialdemokratiske ordfører, hr. Ole Espersen. Men jeg er på den anden side også enig med hr. Gudme i, at i det foreliggende tilfælde, hvor der jo ikke er politiske spørgsmål involveret, hvor det er ren teknik, reguleringer af de komplicerede regler inden for den internationale privatret, forekommer det os naturligt, at man giver denne bemyndigelse til justitsministeren.

Jeg vil gerne have lov til at slutte mig til den megen ros, som justitsministeren har høstet, fordi justitsministeren har været opmærksom på, at vi nu lever i fotokopiens tidsalder. Jeg finder, at den praksis, at vi får de forskellige udtalelser, der foreligger, stillet til rådighed, er særdeles nyttig for dem, der i udvalget skal behandle sagerne. Vi har jo dobbelt grund til at takke ministe-

ren, for så vidt som det ved den forrige behandling også var ministeren, der dengang i egenskab af ordfører for venstre stillede forslag om, at denne nye ordning skulle indføres, og som nu altså i sin egenskab af justitsminister viderefører dette system.

Måtte jeg afslutningsvis blot med nogle få ord have lov til at ride en lidt mere personlig kæphest og sige, at det har glædet mig i ministeriets bemærkninger at se, at man henviser til en omtale, denne Haagerkonvention har fået i Nordisk Tidsskrift for international Ret. Det har glædet mig som administrerende redaktør af dette tidsskrift. Vi har til hensigt at fortsætte dette, og vi er glade for at se, at sagsbehandlerne i justitsministeriet har haft nogen nytte af den ordning, vi dér har.

Poul Dam (SF):

Jeg kunne for så vidt nøjes med at tilsige forslaget velvillig behandling i retsudvalget, men jeg vil gerne tilføje, at der, som andre ordførere har været inde på, er et problem i forbindelse med den bemyndigelse, der tillægges justitsministeren ud over det, som ligger i de internationale overenskomster. Problemet fremkommer vel nærmest i lovteknisk henseende. Spørgsmålet er vel, i hvilken grad ministerens bemyndigelse er bundet af de konventioner, der er optrykt som bilag til lovforslaget, og i hvilken grad den går videre til endnu ikke foreliggende konventioner, men det er jo noget, vi kan tale om i retsudvalget.

Bracher (KrF):

Vi er indstillet på fra kristeligt folkepartis side at sige tingene så kort og koncist som muligt, og jeg vil da sige med hensyn til dette lovforslag, at vi har intet at bemærke og giver gerne justitsministeren den bemyndigelse, der ligger i forslaget. Vi anbefaler, at det bliver gennemført.

Grønborg (DR):

Danmarks retsforbund kan principielt give tilslutning til ratifikation af Haagerkonventionen af 1960 og en ændring af den nordiske dødsbokonvention. Lovforslaget er udformet som en fuldmagt til regeringen eller justitsministeren. Retsforbundet ville have foretrukket, at tiltrædelsen af Haagerkonventionen som foreslået af Advokatrå-

[Grønberg.]

det skete ved en ratifikationslov vedtaget af folketinget.

Specielt finder retsforbundet det betænkeligt, at tiltrædelsen kan ske uden forudgående tiltrædelse af det færøske hjemmestyre, skønt rigsombudsmanden på Færøerne ved skrivelse af august 1972 har forudsat, at loven og konventionen forelægges for hjemmestyret, før den sættes i kraft på Færøerne. Efter Haagerkonventionens artikel 17 kan der ifølge udenrigsministeriet og samenes rådgiver i folkeret næppe tages forbehold om, at konventionen ikke skal gælde for Færøerne og Grønland, før den er godkendt af hjemmestyret på Færøerne og landsrådet i Grønland. Det vil sige, at hjemmestyret og landsrådet rent faktisk ikke får nogen indflydelse på tiltrædelsen.

Professor Max Sørensen mener, at det fornødne forbehold kan tages ved afgivelse af en erklæring om, at Færøerne og Grønland ved anvendelsen af konventionen skal anses som territorier, hvis internationale anliggender varetages af Danmark. En sådan erklæring er da vist på kant med grundloven. Jeg hører gerne de færøske og grønlandske folketingsmedlemmers mening herom.

Retsforbundet håber, at man i retsudvalget finder frem til en form for tiltrædelse, der ikke tilsidesætter Grønlands og Færøernes interesser.

Haagerkonventionen er fra 1960, og det fremgår, at sagen er journaliseret i justitsministeriet i 1968. Sagen er af justitsministeriet sendt til høring forskellige steder i juni 1972, altså cirka 4 år senere. De adspurgte svarede i august 1972, og lovforslaget er nu fremsat i 1974. Må jeg forsigtigt spørge justitsministeren, om det er normal sagsbehandling i justitsministeriet.

Justitsministeren (Nathalie Lind):

Jeg vil takke for den modtagelse, lovforslaget har fået. Jeg har også sammenlignet med, hvad der skete ved den første behandling, vi havde i slutningen af oktober 1973, og jeg må da indrømme, vel på samtlige daværende ordføreres vegne, at vi ikke var nær så opmærksomme, hverken på spørgsmålet om Færøernes og Grønlands forhold eller på spørgsmålet om rimeligheden af at

anvende formen med en bemyndigelse. Men jeg må have lov at sige, at jeg er meget glad for, at min forgænger som justitsminister, hr. Hjortnæs, så hurtigt fulgte det op, jeg bad om som daværende ordfører, at eksemplarer af høringssvarene var til folketingets rådighed, for det viser sig netop her, at en række principielle ting kommer med i debatten ved første behandling, hvilket jo er formålet med disse høringssvar.

Jeg skal ikke komme så forfærdelig langt ind på enkeltheder. Flere af ordførerne sagde jo også, at noget af det var teknik. Må jeg blot om spørgsmålet bemyndigelse sige, at principielt er jeg enig i, at det er det rigtigste, at det er folketinget, der har afgørelsen, og ikke administrationen, der har bemyndigelserne. Men vi har igennem en årække med hensyn til konventioner om internationale forhold fulgt den praksis, som også dette lovforslag lægger op til, og jeg ville egentlig være meget taknemlig, fordi denne lovgivning nu er blevet forsinket på grund af valget, om folketinget i hvert fald i dette tilfælde ville give justitsministeren denne bemyndigelse. At hele diskussionen er kommet, skyldes jo, at Advokatrådet tager spørgsmålet op i et af høringssvarene. Man sagde jo, da man fremsatte det tidligere lovforslag i oktober 1973, at det var meget vigtigt, at det var klart inden den 1. januar 1974. Nu er det i morgen den 1. februar 1974, og jeg vil altså appellere til retsudvalget — hvis dets medlemmer er enige i realiteten, hvad jeg forstår de i virkeligheden er — om at fortsætte den flerårige praksis, vi har haft med hensyn til disse forhold.

Hr. Gudme nævned, at der i fremsættelsen i forbindelse med det oprindelige lovforslag stod, at en ikrafttrædelsesdato 1. januar 1974 var ønskelig, mens der ikke står noget i det nu foreliggende lovforslag. Der står imidlertid i § 4, at loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende, og selv om der altså ikke er sat en dato for denne, kan jeg hertil føje mit ønske om, at datoen for bekendtgørelsen i Lovtidende må blive meget nærliggende.

Jeg forstår — men det vil jeg gerne uddybe over for udvalget i anledning af det, som retsforbundets ordfører sagde — at der skulle foreligge underhåndstilkendegivelser fra landsstyret og fra landsrådet, men jeg

[Justitsministeren.]

vil gerne vende tilbage til dette i retsudvalget og skal svare så hurtigt, det overhovedet er muligt.

Jeg takker for den principielle tilslutning.

Ole Espersen (S):

Blot for en sikkerheds skyld vil jeg sige, at socialdemokratiets løfte om en velvillig behandling af dette lovforslag naturligvis står ved magt. Det, jeg ønskede at rejse, var alene det principielle spørgsmål, som ikke behøver at knyttes til færdigbehandlingen af dette lovforslag. Vi skal nok skynde os i retsudvalget, så meget vi kan.

Man kunne også tænke sig andre fremgangsmåder, som jeg vil nævne her. Man kunne tænke sig, at man gav en generel bemyndigelse, men at de konventioner, der så blev tale om at afslutte, blev forelagt for eksempel retsudvalget til orientering; så kunne man tage dem op, hvis man ville.

Til hr. Hans Toft kun dette, at bemyndigelseslove ofte er en god ting. Der er nogle tilfælde, f.eks. inden for erhvervsmæssige områder, hvor det er vigtigt at have grundlag, der kan handles hurtigt på, men her, hvor det drejer sig om arveret og testamentariske dispositioner, er der normalt rigelig tid.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtages uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om priser og avancer.

(Lovforslaget (nr. 72) findes i tillæg A. sp. 1089, fremsættelsen i tidenden sp. 1207).

Formanden:

Sammen med denne sag foretages den sidste sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om priser og avancer [af Ømann m.fl.].

(Lovforslaget (nr. 3) findes i tillæg A. sp. 7, fremsættelsen i tidenden sp. 77).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Handelsministeren (Nyboe Andersen):

Jeg vil gerne gøre nogle bemærkninger til det forslag om ændring af lov om priser og avancer, som hr. Ømann og andre medlemmer af SF har fremsat. Det fremtræder jo som et forslag til ændring af den nugældende lov, og det afviger på visse punkter fra det forslag, regeringen har fremsat. Jeg skal hæfte mig ved 3 af de væsentligste punkter.

Det første er, at SF's forslag henlægger administrationen af loven til handelsministeren med bistand af monopoltilsynets direktorat. Det var et spørgsmål, vi havde lejlighed til at drøfte i forbindelse med SF's forslag om et prisstop, og jeg skal kort gentage, hvad jeg sagde under førstebehandlingen af dette lovforslag, nemlig at siden 1955 har monopoltilsynet administreret alle prislove. Tilsynet er sammensat på en sådan måde, at saglighed og uafhængighed sikres, og regeringen finder ikke anledning til at ændre denne langvarige administrative praksis.

Med hensyn til offentligt fastsatte eller godkendte takster indebærer socialistisk folkepartis forslag, at sådanne takster ikke kan forhøjes mere end de omkostningsstigninger, som er en følge af stigende priser på råvarer, færdigvarer og serviceydelser m.v., dog sådan, at disse takster tidligst 3 måneder efter monopoltilsynets afgørelse alligevel kan forhøjes yderligere, hvis det godkendes i et folketingsudvalg for de statslige taksters vedkommende eller vedtages i en kommunalbestyrelse, hvis det drejer sig om kommunale takster.

Vi er, som jeg har fremhævet i fremsættelsetalen til regeringens forslag til pris- og avancelov, fuldt opmærksom på den betydning, som den offentlige prisfastsættelse har